

Witte Donderdag 1 april 2021

Kleur wit ; op de tafel symbool van voetwassing: kruik en schaal

Voorganger: Ds. Martine Wassenaar

Pianist/organist: Erna Brinkman

Ouderling van Dienst : Carla Hanemaaijer

Johannes Wickert, Laatste avondmaal

Orgelspel /pianospel

Welkom+ Mededelingen

Vanavond zijn we samen om een heel belangrijk gebeuren te herdenken. Het laatste avondmaal dat Jezus gebruikte met zijn discipelen.

Vanavond zal er maar een korte uitleg van het ritueel van witte donderdag zijn en de voetwassing, de nadruk ligt veel meer op de liturgie, de muziek het samen vieren, het samen de ervaring op doen, het meebelevan van hoe het geweest kan zijn in de tijd van Jezus

Wij, als kleine groep, zijn van thuis weggegaan om hier iets te ervaren. Iets dat heel lang geleden het leven van mensen, en zelfs de geschiedenis een andere wending heeft gegeven.

IVM corona hebben we niet de kerkzaal veranderd, ik had graag aan tafel hier met jullie willen aanzitten. Net zoals toen 2000 jaar geleden. Maar dat zal niet gaan. Wel zullen we het brood en de wijn met elkaar delen Net zoals Jezus dat toen deed. Een aantal mensen hebben woestijnsoep gemaakt en aan het einde van de viering zal dat door de diakenen u gegeven worden. En aan het eind is er avondmaalwijn.

Op de tafel ziet u de symbolen van het dienaarschap van Jezus staan, de kruik en schaal waarmee hij de voeten van de discipelen wuste en de doek waarmee hij droogde.

In kleine elementen willen wij zichtbaar en tastbaar maken dat Christus bij ons is. Jullie zijn allemaal heel hartelijk welkom.

Kaars aansteken

Voor de laatste keer brandt deze kaars vanavond en verspreidt haar licht voor ons.

Aanvangslied: Psalm 81:1,3

Jubel God ter eer,
Hij is onze sterkte!
Juich voor Israëls Heer,
stem en tegenstem
springen op voor Hem
die ons heil bewerkte.

3. Dit is ingezet
als een eeuwig teken
Jozef tot een wet,
toen des Heren hand
aan Egypteland
machtig is gebleken.

8. Ik ben Hij-die-is:
God wil ik u wezen.
Uit de duisternis
van de slavernij
maakte ik u vrij:
hebt gij nog te vrezen?

9. Leef uit mijn verbond.
Vraag van Mij vrijmoedig.
Open wijd uw mond.
Al wat u ontbreekt,
al waar gij om smeekt
geef ik overvloedig.

Votum en groet

Ons begin is in de naam van de levende God
die liefde is en grond van ons bestaan
die genadig is en ruimte geeft
die ons verlicht en draagt
Vrede zij u en vrede zij met allen die met u verbonden zijn.

Antwoordlied: Lied 680: 4

Hoor, Heilige Geest, wij roepen U!
Kom, wees aanwezig in het woord;
wek onze geest, opdat hij hoort,

wek ons tot leven, hier en nu.

Allen gaan zitten

Gebed

Eeuwige God, deze avond herdenken wij uw laatste avond op aarde.

Wij bidden maak ons waakzaam om het heilige te herkennen en te ontvangen zodra het zich aandient. Zuiver in ons elk streven uit waarmee wij cirkelen om onszelf en neem ons mee in die grote beweging van liefde waarmee u heel de wereld trekt aan uw hart. zo bidden wij u Om Christus wil. Amen

Lied 309 A Gloria a Dios

The musical score is written in 4/4 time and consists of several systems of staves. The lyrics are written below the notes. The score includes various performance directions such as 'voorzang' (solo), 'allen' (all), and 'groep 1, 2, 3' (groups).

voorzang
Glo-ria a Dios, glo-ria a Dios, glo-ria en los cie-los!

allen
Glo-ria a Dios, glo-ria a Dios, glo-ria en los cie-los!

voorzang
A Dios la glo-ria por siem - pre! *allen*
A Dios la

voorzang
A-le-lu-ya, A-mén! *groep 1*
glo-ria por siem-pre! A-le-lu-ya, A-mén!

voorzang
A-le-lu-ya, A-mén! *voorzang*
A-le-lu-ya, A-mén!

groep 1, 2
A-le-lu-ya, A-mén! A-le-lu-ya, A-mén! A-le-lu-ya, A-mén!

groep 1, 2, 3
A-le-lu-ya, A-mén! A-le-lu-ya, A-mén! A-le-lu-ya, A - mén!

Eerste schriftlezing: Exodus 12:1-11

121-3 Terwijl de Israëlieten nog in Egypte waren, zei de Heer tegen Mozes en Aäron: 'Zeg tegen de Israëlieten: 'Deze maand moet voortaan voor jullie de eerste maand zijn, de maand waarin het nieuwe jaar begint. Op de tiende dag van deze eerste maand moet elk gezin een schaap of een geit uit de kudde halen. 4 Het mag een groot of een klein dier zijn. Dat hangt ervan af met hoeveel personen een gezin is en hoeveel iedereen eet. Misschien is een gezin te klein om een heel dier op te eten. Dan moeten ze samen doen met de burens.

5 Het dier mag een schaap of een geit zijn. Maar het moet een mannelijk dier zijn van één jaar oud. Het dier moet gezond zijn en mag geen gebreken hebben. 6 Het moet vier dagen apart gehouden worden. En dan, op de veertiende dag van de maand, moeten jullie het dier slachten. Dat moet gebeuren als het donker begint te worden.

7 Als het dier geslacht is, moeten jullie wat bloed op de deurposten doen en op de balk boven de deur. Dat moet gebeuren bij elk huis. 8 Het vlees van het dier moeten jullie dezelfde nacht nog roosteren en opeten. Bij het vlees moeten jullie brood zonder gist eten en bittere kruiden. 9 Je mag het vlees niet rauw eten of gekookt, maar alleen geroosterd. Het dier moet in zijn geheel geroosterd worden: met de kop, de poten en de ingewanden. 10 De volgende dag mag er niets meer over zijn van het vlees. Als er toch vlees over is, moet dat verbrand worden.

11 Dat eten is de paasmaaltijd ter ere van de Heer. Jullie moeten snel eten. Je moet al helemaal klaar zijn om op reis te gaan: met je reiskleren aan, je riem om, je schoenen aan en een stok in je hand.'"

Lied 168

voorzang 1 When Is - rael was in E-gypt's land,
allen let my peo-ple go;
voorzang op-pressed so hard they could not stand,
allen let my peo-ple go.
refrein:
Go down, Mo-ses,
way down in E-gypt's land;
tell old Pha-raoh:
to let my peo-ple go.

Liedboek Online

2 The Lord told Moses what to do,
let my people go;

to lead the children of Israel through,
let my people go. Refr.

3. They journeyed on at his command,
let my people go;
and came at length to Canaan's land,
let my people go. Refr.

4. Oh, let us all from bondage flee,
let my people go;
and let us all in Christ be free,
let my people go.

Tweede schriftlezing: Johannes 13:1-15

¹³ Het was vlak voor het Joodse Paasfeest. Jezus wist dat nu voor hem het beslissende moment gekomen was: hij zou vanuit de wereld teruggaan naar zijn Vader. Jezus hield veel van de mensen die in deze wereld bij hem hoorden. En hij bleef van hen houden, tot het allerlaatste moment.

² 's Avonds waren Jezus en de leerlingen met elkaar aan het eten. Toen al was Judas, de zoon van Simon Iskariot, van plan om Jezus aan zijn vijanden uit te leveren. Daar had de duivel voor gezorgd.³ Jezus wist dat hij van zijn Vader alle macht gekregen had. Hij wist dat hij bij God vandaan gekomen was en dat hij weer naar God zou teruggaan.

⁴ Tijdens het eten stond Jezus op. Hij trok zijn kleren uit en deed een doek om zijn middel, alsof hij een slaaf was. ⁵ Hij deed water in een bak, en begon de voeten van zijn leerlingen te wassen. Hij droogde hun voeten af met de doek die hij omgedaan had.

⁶ Toen Jezus bij Simon Petrus kwam, riep die: 'Heer, u gaat toch niet mijn voeten wassen?' ⁷ Jezus zei tegen hem: 'Nu begrijp je niet wat ik doe, maar later zul je het begrijpen.' ⁸ Petrus zei: 'U mag mijn voeten beslist niet wassen! Nooit!' Jezus zei: 'Als ik jouw voeten niet mag wassen, kun je niet bij mij horen.'

⁹ Toen zei Petrus: 'Heer, was dan niet alleen mijn voeten, maar ook mijn handen en mijn hoofd!' ¹⁰ Jezus zei: 'Iemand die zich al gewassen heeft, is rein. Hij hoeft niet opnieuw gewassen te worden, behalve zijn voeten. Ook jullie zijn rein. Maar niet allemaal.' ¹¹ Want Jezus wist dat Judas hem wilde uitleveren. Daarom zei hij: 'Jullie zijn rein, maar niet allemaal.'

¹² Toen Jezus de voeten van alle leerlingen gewassen had, deed hij zijn kleren weer aan. Hij ging bij de leerlingen zitten en zei: 'Begrijpen jullie wat ik gedaan heb?' ¹³ Jullie noemen mij 'meester' en 'Heer'. En dat is goed, want dat ben ik. ¹⁴ Ik ben jullie Heer en jullie meester, en toch heb ik jullie voeten gewassen. Daarom moeten jullie ook elkaars voeten wassen. ¹⁵ Ik heb jullie het goede voorbeeld gegeven. Wat ik voor jullie gedaan heb, dat moeten jullie ook voor elkaar doen.

Zingen: Lied 388: 1,4+5

Jazz-waltz

1 Voor ie-der van ons een plaats aan de ta - fel,
 voor ie-der van ons schoon wa-ter en brood,—
 een vei-li-ge plek, een plaats om te schui - len,
 een plaats in Gods licht als ta-fel-ge - noot.—
refrein:
 Vol vreug - de ziet God— naar men-sen die recht doen:
 zij schep - pen ge - luk!—
 Vol vreug - de ziet God— naar men-sen die recht doen:
 zij schep-pen— recht en ge - luk!—

4. Voor ieder van ons een plaats aan de tafel, beschadigd of gaaf, rechtvaardig of slecht, en ondanks de pijn: een plaats van vergeving, genadig begin van goddelijk recht. *Refrein*

van ons een plaats aan de tafel, van eerbied vervuld, van angsten bevrijd, een plaats om te zijn, een plaats om te worden getuige van Hem, een levend bewijs. *Refrein*

5. Voor ieder

Overdenking : Dienende liefde

De dag waarvan de avond de opmaat is van de naar christelijk besef donkerste van alle dagen, heet Witte Donderdag. Dat wordt vaak niet begrepen, dus laat ik er iets over zeggen. Een deel van het antwoord is dat wit de 'kleur' is van de maaltijd, op deze avond gevierd: maaltijd van gedachtenis, maar ook van dankbaarheid, verwachting. Het is ook de 'kleur' van Pasen: deze avond loopt vooruit op dat feest.

Het heet ook Witte donderdag, omdat in de oude kerk de boetelingen na veertig dagen van inkeer in witte kleren tot de gemeente toegelaten werden. In Duitsland heet het Grundonnerstag, je hoort het grienen, huilen van de boetelingen.

In Engeland noemen ze het Maundy thursday. Dat verwijst naar Mandatum, een nieuw gebod dat Jezus aan zijn leerlingen geeft, verderop in de tafelgesprekken.

De viering van deze donderdag heeft dus veel lagen.

Het Pascha dat Jezus vierde heeft zijn wortels in Exodus 12.

Johannes schrijft over de laatste maaltijd van Jezus echter niet als een Pesachmaal, maar als een afscheidsmaal met vrienden en veel gesprekken met als hoofdthema de liefde.

Het beeld van de dienende liefde wordt in dit hoofdstuk voorbereid.

Deze dienende liefde is nooit vanzelfsprekend of gemakkelijk en altijd bedreigd en aangevochten.

Jezus deed werk dat men aan slaven overliet: de voeten van hun meester wassen (en waar er geen slaaf in dienst was, deden vrouwen of kinderen dat). Hij aan wie 'de Vader alle macht had gegeven' nam de gestalte aan van een slaaf.

Dat is een houding die niet begrepen wordt.

Petrus heeft er dan ook moeite mee dat zijn meester zich tot slavenwerk vernedert. Dat nooit! Jezus' belofte dat Petrus het later zal begrijpen maakt de voetwassing tot een voorafschaduw van de vernedering aan het kruis. Achteraf zullen de leerlingen immers gaan zien, zo is de visie in dit evangelie, dat die vernedering een 'verhoging' is, dat juist daarin Jezus' grootheid blijkt. Dan zullen ze ook begrijpen dat al eerder de voetwassing, waarbij Jezus een uiterste aan nederigheid toonde, een teken van die grootheid was.

Op een beraadspdag van Remonstranten een paar jaar geleden was ik bij een workshop van mijn collega Petra Gratama. Zij liet ons een tekst lezen van de mysticus Thomas Merton over heldhaftige nederigheid, waaraan ik terug moest denken.

Merton waarschuwt dat wij niet het pad van een ander die we bewonderen moeten volgen, maar dat we onze eigen weg moeten gaan en dat dat moed vergt om nederig te zijn.

WAAROM IS NEDERIGHEID VOOR HEM BELANGRIJK? Hij zegt het in zijn dagboek zelf:

"Schenk mij de sterkte die u in de stilte en de vrede bedient. Geef mij nederigheid, *want alleen daarin is rust te vinden*. Verlos me van de hoogmoed, de zwaarste van alle lasten en neem bezit van mijn hele hart en ziel met de eenvoud van de liefde. Neem bezit van mijn hele leven met die ene gedachte en dat ene liefdesverlangen: dat ik lief mag hebben, niet omwille van verdienste of volmaaktheid en ook niet vanwege de deugd of om heilig te worden, maar voor u alleen."

De nederige voetwassing is als het ware de doop van de leerlingen. Wie deze doop ontvangt krijgt deel aan Jezus en weet wat hem of haar in de wereld te doen staat: getuige en gestalte te zijn van deze dienende liefde. In deze liefde wordt Jezus levend.

Gemeente vanavond is het maar een korte overdenking, maar dat spoor van Merton, die heldhaftige nederigheid zullen we in de komende paascyclus nog verder uitdiepen.

Amen

Orgelspel/pianospel

Viering maaltijd

Laten wij het gebed zeggen wat Jezus ons leerde laat ons bidden.

Onze Vader die in de hemel zijt, Uw naam worde geheiligd. Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden zoals ook wij onze schuldenaars vergeven. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.

Lieve mensen, wij gaan nu soep delen en het brood eten .

In een aantal kloosters wordt de maaltijd in stilte genuttigd, laten wij dat ook doen

Tijdens de maaltijd wil u wat vertellen over het schilderij van Johannes Wickert het doek *Het Laatste Avondmaal* is een monumentaal werk (210 x 150 cm) van de Duitse schilder Johannes Wickert uit 2009.

Verwijzend naar Jezus en zijn twaalf apostelen staan op een tafel dertien glazen. Maar de meeste zijn al vertrokken. Rechts bovenaan verlaten nog de silhouetten van twee van hen het schilderij. Links troost een volgeling de zichtbaar ontgoochelde Jezus. Hij houdt in zijn rechterhand een stuk brood: afgebroken van een van de zes Franse broden onderaan het doek. Zal de consecratie of het moment in de liturgie waarop het brood en de wijn veranderen in het Lichaam en het Bloed van Christus kunnen plaatsvinden? Heeft die gewijde handeling nog wel zin nu bijna iedereen is vertrokken?

Voor het antwoord op die vraag schuift de kunstenaar op vernuftige wijze die 'hete aardappel' door. De blik van Jezus is strak gefocust op de man rechts vooraan. Maar omdat hij op zijn beurt de toeschouwer recht in de ogen kijkt, belandt die vraag rechtstreeks bij ons op schoot ieder van ons wordt uitgedaagd om een antwoord te formuleren.

De gelaatsuitdrukking en de houding van de man op de voorgrond – de handen op de knieën en de schouders opgetrokken – typeren de gelaten mentaliteit van veel christelijke gemeenschappen. Ik denk ook wel die van ons, hoe moet het verder in onze vergrijzende gemeenschap. Er is een gebrek aan alles; aan bestuurskracht, aan jonge mensen en vaak is er een gebrek aan het geloof in de eigen boodschap. Zendingsdrang hebben we al helemaal niet.

Ik vind dat jammer, want zo bewaken we ons erfgoed niet, geven het onvoldoende door aan de jonge mensen.

In ons land met de scheiding tussen staat en religie zien we dat religie steeds meer naar het private domein wordt verdrongen. Wat er nog wel is ;Godsdienstvrijheid,; vrijheid om voor welk geloof dan ook te kunnen kiezen en daar ook uiting aan te geven. Niet dat we daar misbruik van moeten maken als dat strijdig is met de wet van ons land, maar de vrijheid om voor je geloof uit te kunnen komen moeten we wel koesteren.

Wat we ook zien is dat religieuze symbolen in de openbare ruimte taboe zijn. Het christendom dat tot de 18de eeuw vorm heeft gegeven aan onze samenleving en cultuur, wordt vandaag doodgezwegen en zelfs ridicuul gemaakt. Van het fundament van weleer rest alleen een schim.

Op de vraag hoe het nu verder moet geeft dit schilderij ons '*stof tot nadenken in overvloed*'.

Ook kleurtechnisch is dit werk zeer interessant. Het doek wordt in het midden doorsneden door een horizontale band in de door de kunstenaar zelf vervaardigde blauwe verf. Hoewel die dienst doet als tafel, roept dat blauw tezelfdertijd een sfeer van verwondering en droom op. En het verwijst naar het bovennatuurlijke en het hemelse. "God is blauw," zegt Wickert. "Wanneer het licht een goddelijke sfeer wil weergeven, kan ik niet anders dan die blauw schilderen.

Tegenover dat meditatieve blauw komt de felrode achtergrond boven- en onderaan recht op de toeschouwer af. Die contrasterende kleurencombinatie versterkt de spanning die het werk uitstraalt.

Drinken wijn

Wij hebben de maaltijd met elkaar gedeeld. Toen Jezus dat laatste maal vierde, in de nacht waarin Hij door verraad werd overgeleverd, nam hij behalve het brood ook de beker en zei: dit is het nieuwe verbond in mijn bloed. Drink het tot mijn gedachtenis. Laten wij dat dan ook doen

De vrede van Christus zei met u allen

Kaars gaat uit.

In onze kerk wordt net als in alle andere kerken na het avondmaal het licht van Christus, gesymboliseerd in deze kaars gedoofd. Het symboliseert de donkere nacht die Jezus nu alleen in gaat, waarin hij zal lijden en sterven. Het nieuwe paaslicht zal zaterdagavond weer binnengebracht worden.

Vanavond is er geen zegen maar wel als bemoediging een lied waarin we een belofte meekrijgen : zelf zal Ik er bij zijn
op het feest waar jullie vrij zijn,
op de maaltijd die God aanricht,
en dat feest wordt groot!

Ik wens u vanavond en tot zaterdag een bijzondere en stille tijd

Slotlied 395

1 Op de a-vond, toen de uit-tocht
 uit E-gyp-te werd ge-vierd,
 en de mat-se werd ge-bro-ken
 en de wijn werd in-geschon-ken,
 toen heeft Je-zus aan zijn men-sen
 een ge-heim ge-leerd:
refrein:
 Wij gaan rond met het brood,
 wij gaan rond met de wijn,
 want ie-der-een mag le-ven
 en vro-lijk zijn.
 Wij gaan rond met het brood,
 wij gaan rond met de wijn,
 want ie-der-een mag le-ven
 en vro-lijk zijn.

Liedboek Online

2. Op die avond van het paasfeest
 heeft Hijzelf ons uitgelegd,
 dat het brood ons werd gegeven
 als een teken van zijn leven,
 dat Hij uitdeelt aan zijn mensen,
 dat heeft Hij gezegd.
 Refr,

3. Op die avond, toen de beker
 werd gezegd door de Heer,
 zei Hij: wat jullie misdeden,
 dat is nu voorgoed verleden,
 je mag leven van vergeving,
 nu en telkens weer. Refr.

4. Op die maaltijd van het paasfeest,
 op de avond voor zijn dood
 zei Hij: zelf zal ik er bij zijn
 op het feest waar jullie vrij zijn,
 op de maaltijd die God aanricht,
 en dat feest wordt groot!
 Refr.

De gemeente gaat in stilte weg, de kaars wordt gedoofd.